

**Силабус навчальної дисципліни
Ділова етика та економічна психологія**

підготовки **бакалавра**
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

(назва спеціальності)

Підприємницька діяльність

(назва освітньої програми)

Статус дисципліни	Нормативна
Мова навчання	українська
Факультет	Економічний
Кафедра	Філософії
Контакти кафедри	Каб. 706(сьомий поверх висотного корпусу), телефон 4-42, ел. адреса: philosophy@pdaba.edu.ua
Викладачі-розробники	Савош Галина Петрівна, канд.соц.наук, доцент
Контакти викладачів	galinasavos7@gmail.com 0672766053
Розклад занять	https://pgasa.dp.ua/timetable/index.html
Консультації	https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2022/09/KONS.2022-2023.pdf

Анотація навчальної дисципліни

Високоєфективна діяльність у сфері економіки, управління, торгівлі та бізнесу на сучасному етапі неможлива без розуміння соціально-психологічних процесів, які супроводжують господарську діяльність. Орієнтування в умовах функціонування ринку праці у сучасному суспільстві потребує високого рівня психологічної компетентності фахівців та застосування отриманих знань надасть змогу аналізувати чинники, що впливають на економічну активність особистості. Ділові відносини є складним синтетичним явищем, у якому психологічні та моральні явища актуалізуються у синтетичній формі, їх не завжди можна чітко та однозначно розмежувати. Тому ефективним є вивчення етичних та психологічних засад ділових відносин в одній дисципліні – ” Ділова етика та економічна психологія ”.

	Години	Кредити	Семестр
			6
Всього годин за навчальним планом, з них:	105	3.5	105
Аудиторні заняття, у т.ч:	30		30
лекції	30		30
лабораторні роботи			
практичні заняття			
Самостійна робота, у т.ч:	75		75
підготовка до аудиторних занять	15		15
підготовка до контрольних заходів	6		6
виконання курсового проекту або роботи			
виконання індивідуальних завдань	10		10

опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	14		16
підготовка до екзамену	30		30
Форма підсумкового контролю			екзамен

Мета вивчення дисципліни- отримання студентами теоретичних знань про способи дії економічних чинників на психіку людини і набуття у студентів навички ефективного психологічного аналізу економічних явищ на різних рівнях соціального життя суспільства.

Завдання вивчення дисципліни «Ділова етика та економічна психологія» є:

Завданнями дисципліни є: сформувані у студента уявлення про специфіку знань з етики та психології ділових відносин;

– набути знання основних принципів та правил ділового етикету та вміння їх використовувати в ділових відносинах;

– оволодіти практичними навичками проведення ділових зустрічей, переговорів, прийомів, формування іміджу ділової людини;

– навчитись аналізувати конкретні ситуації у сфері ділових відносин, розпізнаючи типи людей, рівень їхньої моральності та індивідуальні психологічні особливості;

– оволодіти способами та засобами ділового спілкування, його стратегіями, навчитись їх обирати відповідно до психологічних і соціокультурних особливостей співрозмовників, до норм і правил гуманістичної етики.

Пререквізити дисципліни: «Історія і культура України», «Філософія», «Сучасна економічна глобалізація», «Вступ до спеціальності», «Управління трудовим потенціалом».

Постреквізити дисципліни: «Управління персоналом», «Аналіз та прогнозування біржового ринку», «Формування бізнес-моделей підприємницької діяльності».

Компетентності:

ЗК2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Заплановані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

РН3. Мати навички письмової та усної професійної комунікації державною й іноземною мовами.

РН7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

вміти:

РН6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.

РН7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

РН13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.

Методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, діалог) і наочні (ілюстрація, демонстрація), метод проблемного викладу.

Форми навчання: групові, колективні.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1 Вступ до вивчення ділової етики та економічної психології					
1.Теоретико-методологічні засади етики та економічної психології .	2	2			
2.Предмет та завдання ділової етики. Структура.	2	2			
3.Предмет та завдання економічної психології.Структура економічної психології .	2	2			
4.Інституалізація етичних та психологічних основ ділових відносин в організації.	4	2			2
5.Ділове спілкування та його особливості.	7	2			5
6.Багатство та бідність, оцінка якості життя.	6	2			4
7. Економічна соціалізація особистості.	6	2			4
8.Економічна психологія сприйняття грошей особливості грошової поведінки.	6	2			4
9-10.Етичні та психологічні засади ділових відносин.	10	4			6
11-12.Взаєморозуміння та конфлікти в ділових відносинах.	10	4			6
13.Психологія економічної поведінки на ринку праці	8	2			6
14.Ділові прийоми.	6	2			4
15.Імідж ділової людини. Моральний обов'язок, права і справедливість	6	2			4
Разом за змістовим модулем 1	75	30			45
Підготовка до екзамену	30	-			30
Усього годин	105	30			75

2. САМОСТІЙНА РОБОТА ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЯКІ НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЯХ:

Назва теми	Посилання
<p>4.Інституалізація етичних та психологічних основ ділових відносин в організації. Визначення основних категорій економічної психології: економічна свідомість, економічна поведінка, економічне мислення, принципи економічної психології. Зв'язок економічної психології з іншими науками. Основні проблеми економічної психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Еволюція економіко-психологічних ідей в історії розвитку людства у світі та Україні.</p> <p>5.Ділове спілкування та його особливості. Моральний аспект культури ділового спілкування і її форми морально-етичного характеру: цінності, норми, звичаї, традиції.</p> <p>6.Багатство та бідність, оцінка якості життя.Багатство та бідність у суспільній свідомості, економічна ідентичність багатих та бідних. Благополуччя багатих та бідних: психічне благополуччя, освіта, як фактор благополуччя багатих та бідних.Моделі поведінки багатих та бідних. Взаємозв'язок оцінки якості життя та економіко- психологічного статусу особистості. Вплив економічного чинника на суб'єктивну якість життя. Економічні цінності у структурі соціальних уявлень про благополуччя різних вікових груп. Уявлення про багатство та бідність в різних соціально-економічних умовах.</p> <p>7. Економічна соціалізація особистості. Особливості економічної соціалізації (ЕС) залежно від вікової періодизації: механізми ЕС дітей, економічні уявлення дітей, стадії економічних уявлень у дітей; особливості ЕС підлітків; ЕС дорослих (оцінка себе на ринку праці, уявлення про особистий бюджет, формування особистих рахунків, знайомство з банківською системою, трудові відносини, різниця економічної соціалізації чоловіків та жінок, трудова соціалізація та поява власного господарства, сімейна економіка, інвестиції та кредити, підприємництво); ЕС в передпенсійний та післятрудоий період (підготовка до пенсії, пріоритет стабільності над прибутковістю, ситуація безробіття, зниження прибутків).</p> <p>Проблеми економічної соціалізації та десоціалізації дорослих у суспільстві. Економічна адаптація. Види та специфіка економічної адаптації. Типи адаптації особистості до економічних умов. Економічне самовизначення: структура, основні компоненти, чинники.</p> <p>8.Економічна психологія сприйняття грошей і особливості грошової поведінки. Загальні проблеми психології грошей. Причини і історія виникнення грошей. Види грошей.Соціокультурні особливості відношення до грошей. Ставлення до грошей у різних соціальних групах, стратифікація людей згідно з величиною оплати праці, гроші як мірило стосунків між людьми і країнами. Вплив грошей на формування особистості. Етапи формування ставлення до грошей.</p> <p>9-10.Етичні та психологічні засади ділових відносин. Питання професійної чесності і значення професійної етики. Моральна свідомість та основні етичні</p>	<p>1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua</p> <p>2. Література з Віртуального читального залу ПДАБА: https://pgas.a365.sharepoint.com/sites/es/e-library/Shared%20Documents/Form s/AllItems.aspx</p>

<p>моделі прийняття рішень у сфері фінансів. Баланс довіри та недовіри у ділових стосунках.</p> <p>11-12.Взаєморозуміння та конфлікти в ділових відносинах. . Принципи та стандарти професійної поведінки . Проблеми свободи слова і творчого самовираження в контексті основних положень Кодексу професійної етики українського економіста.</p> <p>13.Психологія економічної поведінки на ринку праці . Питання професійної чесності. Моральна свідомість та основні етичні моделі прийняття рішень у сфері фінансів. Психологія підприємницької діяльності. Соціально-економічні та психологічні чинники формування ділової етики представників бізнесу. Моральні проблеми у бізнесі: корпорації та моральність, охорона довколишнього середовища, захист інтелектуальної власності. Моральні проблеми у міжнародному бізнесі. Проблема довіри у бізнесі: довіра між діловими партнерами та між представниками бізнесу та держави. Баланс довіри та недовіри у ділових стосунках.</p> <p>14.Ділові прийоми. Особливості економічної культури підприємств в Україні. . Етика професійного спілкування як критерій культури особистості.</p> <p>18-19.Імідж ділової людини. Моральний обов'язок, права і справедливість. Принципи і категорії етики та їх прояв в професійній діяльності.</p>	
---	--

ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ (РОБОТИ)

Згідно з навчальним планом курсовий проект не передбачений

3. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Методи контролю, які застосовуються при перевірці знань: усний, письмовий.

Змістовий модуль 1 Вступ до вивчення ділової етики та економічної психології

1	Систематичне відвідування лекцій (по 1 балу)	15
2	Конспект лекцій	10
3	Конспект самостійної роботи (першоджерел)	20
4	Опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	20
5	Підготовка, виконання та захист реферату	15
6	Виконання контрольної роботи поточного контролю	20
		100

Бали за відвідування лекцій:

19–відвідування лекцій без пропусків. 1 бал – студент був присутнім на занятті, 0 – відсутнім.

Бали за конспект:

11- конспект охайний та містить весь лекційний матеріал, але є до чотирьох деяких неточностей, описок (наприклад, дійсне ім'я Канта – Іммануїл, а в конспекті вказано «Іоганн»), незначних помилок, в тому числі орфографічних;

10 -9- декілька питань у конспекті розкриті частково.

8-5- конспект не повний, в ньому відсутні декілька питань для самостійної роботи, неопрацьовані більшість першоджерел;

4-1 - конспект неохайний, неповний, відсутня більша кількість завдань самостійної роботи, першоджерела не опрацьовані.

Розділи програми, які не викладаються на лекціях, опрацьовуються самостійно та захищаються студентом в усній формі:

30-28 - студент добре опрацював весь матеріал з глибоким його усвідомленням, добре орієнтується у питаннях, але є до чотирьох неточностей, описок (наприклад, Подольська Єлизавета Ананіївна в конспекті записана як білоруський автор, а вона є українським філософом), незначних помилок;

27-19 - конспект майже повний, але студент не володіє інформацією в повному обсязі;

18-9 - в конспекті відсутні деякі теми, і відповідно студент знає не весь матеріал;

8-1 – відсутня більша частина матеріалу, студент поставився формально.

Підготовка, виконання та захист реферату оцінюється у 20 балів:

20-17 - реферат виконаний із врахуванням всіх вимог; наявний план, вступ, висновки, список літератури, ілюстрації, зміст реферату повністю розкриває тему; студент вільно володіє матеріалом під час захисту реферату, але зустрічаються 1-2 неповні посилання в тексті, неточності й описки (наприклад, роки життя К. Ушинського 1823-1871, а в рефераті вказані 1823-1872);

16-8 - реферат містить помилки в оформленні; студент в основному знає фактичний матеріал, але не враховує всі вимоги до написання реферату; зміст реферату не повністю розкриває тему, і в окремих питаннях допускаються помилки;

7-1 - у оформленні реферату допущені грубі помилки; студент не володіє фактичним матеріалом, не володіє навичками написання реферату.

Виконання контрольної роботи поточного контролю оцінюється у 20 балів. Бали, отримані студентом за контрольну роботу, складаються як сума від числа балів, набраних за відповідь на кожне із питань. Робота містить два питання, кожне з яких оцінюється від 10 до 1 балів:

10-8 - студент дав повну вичерпну відповідь на запропоновані питання, аргументував і розкрив теоретичні положення дисципліни, виявив логічне мислення і знання програмного матеріалу, посилається на приклади сучасних наук, соціальних подій та процесів, але мають дві-три описки й неточності;

7-5 - студент в основному правильно відповідає на запропоновані питання, орієнтується в програмному матеріалі, але допускає дрібні неточності в окремих питаннях, обізнаний в філософії;

4-3 - студент дає правильні відповіді на більшу частину запитань, але має значні прогалини в знаннях, погано ознайомлений із теоретичними питаннями та з процесами, що їх репрезентують;

2-1 - студент не зміг дати правильні відповіді на питання, не цікавиться сучасним науковим та суспільним життям.

Критерії оцінювання екзамену:

Бали, отримані студентом на екзамені з дисципліни «Філософія» складаються як сума від числа балів, набраних за відповідь на кожне із двох питань екзаменаційного білета. Відповідно кожне питання оцінюється в 50 балів і нараховується за такими критеріями:

Для отримання від 45 до 50 балів: студент повинен продемонструвати глибокі знання програмного матеріалу, вільно орієнтуватися в категоріальному апараті курсу, повинен чітко формулювати та аргументувати основні положення, знання фахової літератури, правильно відповідати на додаткові запитання, може вільно сформулювати свою точку зору, але допускає дві-три описки й неточності.

Від 39 до 44 балів: отримують ті студенти, які в основному правильно відповідають на питання в білеті, в цілому орієнтуються в матеріалі курсу, але допускають незначні неточності в відповіді, які не мають принципового значення, але є свідченням про недостатньо глибоке оволодіння вивченим курсом.

Від 30 до 38 балів: набирають студенти, які з розумінням висвітлюють поставлені питання, виявляють знання основ філософії, але допускають неточності, невпевненість при в цілому правильній відповіді.

При отриманні балів від 25 до 29: студенти показують невисокий рівень знань, якщо він засвоїв матеріал в основному, дещо обізнаний по деяких проблемах.

При отриманні за відповідь від 17 до 24 балів, якщо є вірна відповідь на питання, але недостатньо повно та ґрунтовно висвітлено зміст питань.

Число балів від 16 до 1 нараховується, якщо студент не зумів розкрити поставлене запитання, не володіє матеріалом курсу, не відповідає на основні та додаткові питання.

Підсумкова оцінка.

З «Ділова етика та економічна психології» визначається як середньоарифметична між оцінкою поточного контролю та оцінкою екзамену.

Критерії оцінювання курсового проекту (роботи).

Згідно з навчальним планом курсовий проект не передбачений.

4. ПОЛІТИКА КУРСУ

Порядок відпрацювання пропущених занять передбачає усне відпрацювання теми заняття з наданням конспекту лекції. Пропущені заняття обов'язково мають бути відпрацьовані на консультації викладача в час не пізніше до дати контрольного заходу. Студенти, які не відпрацювали пропущені заняття, до поточного контролю не допускаються.

У випадках несвоєчасного виконання завдань без поважної причини (відпрацювання пропущених занять та ін.) студенту нараховується не більше 70% від максимального балу за даний вид роботи.

Студенти несуть відповідальність за порушення принципів академічної доброчесності. При виявленні плагіату в рефераті робота вважається повністю не зарахованою. У разі виявлення списування (виконання аудиторної письмової роботи із залученням зовнішніх джерел інформації, заборонених до використання: шпаргалки, мікронавушники, телефони, планшети тощо) і фальсифікації (представлення контрольної роботи, яка виконана іншими особами, як власної) під час контрольного заходу студент відсторонюється від участі в ньому або отримує незадовільну оцінку.

Відповідальність здобувачів освіти за порушення принципів академічної доброчесності передбачає:

- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, тощо);
- повторне проходження навчального курсу;
- відрахування із навчального закладу.

Поведінка в аудиторії.

Вивчення дисципліни вимагає від студентів обов'язкового відвідування лекційних занять. Студенти мають дотримуватися правил поведінки на заняттях згідно статуту академії (неприпустимість пропусків, запізнь, обов'язкове відключення телефонів та ін.).

У випадку надзвичайних ситуацій (епідемії, пандемії, стихійного лиха, введення надзвичайного стану і т. п.) студенти повинні беззаперечно виконувати правила поведінки, які приведені в інструкціях для ситуацій, що наступили. Визначаються норми дотримання академічної доброчесності під час вивчення дисципліни, порядок зарахування пропущених занять тощо.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Андрєєва Т. Є., Бутенко О. П., Опікунова Н. В., Садовніченко О. В., Тулін В. М. Етика та психологія ділових відносин: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Тетяна Євгенівна Андрєєва (ред.). — Х. : Бурун Книга, 2004. — 143с.

2. Економічна психологія: комплекс навчально-методичного забезпечення бакалаврів всіх спеціальностей, денної форми навчання. Укл.: Стовбун О.А., Москаленко О.В. – К. : НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського», 2017. – 57 с.

3. Етика ділових відносин : навч. посібник / [Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б., Рузакова Г. Г.]. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 309 с.
4. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія : підручник / Єрмоленко А. М. – К. : Лібра, 1999. – 488 с.
5. Єрмоленко А. М. Філософувати дискурсом. Практична філософія Дитріха Бьолера та берлінська етика дискурсу // Філософська думка. – 2007. – № 1. – С. 107 – 116.
6. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування : навч. посібник / Зусін В. Я. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 224 с.
7. Йонас Ганс Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації / Йонас Ганс ; [пер. з нім.]. – К. : Лібра, 2001. – 400 с.
8. Мартиненко М. М. Основи менеджменту : підручник / Мартиненко М. М. – К. : Каравела, 2005. – 496 с.
9. Національні нормативи аудиту. Кодекс професійної етики аудиторів України. - Київ, 1999. - 275 с.
10. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин : навч. посібник / Палеха Ю. І. – К. : Кондор, 2008. – 356 с.
10. Романовський О. Г. Ділова етика : навч. посібник / Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Лапузіна О. М. – Харків : НТУ "ХПІ", 2006. – 364 с
11. Статінова Н. П. Етика бізнесу : навч. посібник / Н. П. Статінова, С. Г. Радченко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 280 с.
12. Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера : навч. посібник / Чайка Г. Л. – К. : Знання, 2005. – 442 с.

Допоміжна

1. Власова О. І., Никоненко Ю. В. Соціальна психологія організацій та управління : підручник : затв. МОН України. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 397 с.
2. Діловий етикет у міжнародному бізнесі : навч. посіб. / В. В. Снітинський, Н. Б. Завальницька, О. О. Брух. Львів : Магнолія 2006, 2016. 287 с. (Вища освіта в Україні).
3. Кулініч І. О. Психологія управління : навчальний посібник : рек. МОН України. Київ : Знання, 2008. 292 с.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління : навч. посібник / Орбан-Лембрик Л. Е. – К. : Академвидав, 2003. – 568 с.

INTERNET-РЕСУРСИ

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.zakon.rada.gov.ua.
2. Офіційний сайт Кабінету міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua.
3. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: www.me.gov.ua
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
5. Література з Віртуального читального залу ПДАБА:
<https://pgasa365.sharepoint.com/sites/e-library/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx>

Розробник(и) _____ Галина САВОШ

Гарант освітньої програми _____ Кіра СПІРІДОНОВА

Силабус затверджено на засіданні кафедри

(назва кафедри)

Протокол від «_28_» червня 2022 року № _14_

Завідувач кафедри

(підпис)

Віктор БІЛОПОЛІЙ

